

Regeringens proposition 2012/13:49

Ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364) –
överlåtelse av uppgiften att utfärda certifikat

Prop.
2012/13:49

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 13 december 2012

Fredrik Reinfeldt

Catharina Elmsäter-Svärd
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det i lag tas in en bestämmelse som ger stöd för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att överlämna till fysiska eller juridiska personer att utfärda certifikat om utbildning av sjöpersonal efter genomgången utbildning. Ett överlämnande av en sådan förvaltningsuppgift till en juridisk person eller enskild individ måste ha stöd i lag eftersom uppgiften innefattar myndighetsutövning. I propositionen föreslås också att ett medgivande att utfärda certifikat under vissa förutsättningar ska få återkallas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2013.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364).....	4
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Bakgrund.....	6
4.1	STCW-konventionen.....	6
4.2	Svensk rätt.....	7
4.3	Transportstyrelsens roll.....	8
4.4	Utbildningsanordnare och rutiner för godkännande av utbildningsanordnare	9
5	Överväganden och förslag	10
6	Konsekvenser.....	11
7	Författningskommentar.....	13
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364) – överlåtelse av uppgiften att utfärda certifikat (version 1)	14
Bilaga 2	Promemorians lagförslag (version 1).....	15
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna (version 1)	16
Bilaga 4	Sammanfattning av promemorian Ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364) – överlåtelse av uppgiften att utfärda certifikat (version 2)	17
Bilaga 5	Promemorians lagförslag (version 2).....	18
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna (version 2)	19
Bilaga 7	Lagrådsremissens lagförslag.....	20
Bilaga 8	Lagrådets yttrande	21
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 december 2012.	23

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2012/13:49

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364).

2 Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Härigenom föreskrivs i fråga om fartygssäkerhetslagen (2003:364) dels att 1 kap. 4 § ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 7 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §¹

I denna lag avses med

1. fartcertifikat: ett bevis om att ett fartyg vid tillsyn har befunnits sjövärdigt,

2. passagerarfartygscertifikat: ett bevis om att ett fartyg vid tillsyn har befunnits lämpligt att transportera passagerare och om det högsta antal passagerare som fartyget får medföra,

3. fribordscertifikat: ett bevis om att ett fartygs fribord har fastställts efter tillsyn och att fribordsmärken har satts fast på fartygets sidor på ett riktigt och varaktigt sätt,

4. certifikat om godkänd säkerhetsorganisation: ett bevis om att fartygets säkerhetsorganisation vid tillsyn har visat sig överensstämma med rederiets godkända säkerhetsorganisation,

5. dokument om godkänd säkerhetsorganisation: ett bevis om att rederiets säkerhetsorganisation har godkänts vid en rederikontroll enligt 5 kap. 16 §,

6. sjöarbetscertifikat: ett bevis om att fartyget vid tidpunkten för certifikatets utfärdande har uppfyllt de krav på arbets- och levnadsförhållanden som följer av denna lag, sjömanslagen (1973:282), mönstringslagen (1983:929), lagen (1998:958) om vilotid för sjömän och av föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, *och*

7. försäkran om överensstämmelse med sjöarbetskonventionen: ett dokument som visar vilka förhållanden på ett fartyg som enligt 2006 års sjöarbetskonvention ska bli föremål för tillsyn, vilka föreskrifter som tillämpas och en förklaring av

6. sjöarbetscertifikat: ett bevis om att fartyget vid tidpunkten för certifikatets utfärdande har uppfyllt de krav på arbets- och levnadsförhållanden som följer av denna lag, sjömanslagen (1973:282), mönstringslagen (1983:929), lagen (1998:958) om vilotid för sjömän och av föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar,

7. försäkran om överensstämmelse med sjöarbetskonventionen: ett dokument som visar vilka förhållanden på ett fartyg som enligt 2006 års sjöarbetskonvention ska bli föremål för tillsyn, vilka föreskrifter som tillämpas och en förklaring av

¹ Senaste lydelse 2012:96.

redaren om vad denne gjort för att uppfylla föreskrivna krav.

redaren om vad denne gjort för att uppfylla föreskrivna krav, och

Prop. 2012/13:49

8. certifikat om utbildning av sjöpersonal: ett bevis om att en person har uppfyllt föreskrivna krav för viss funktion eller viss befattning ombord på fartyg.

7 kap.

3 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till fysiska eller juridiska personer att utfärda certifikat om utbildning av sjöpersonal.

Ett beslut om överlämnande enligt första stycket får återkallas, om:

1. utfärdaren utfärdar certifikat i strid med gällande föreskrifter eller på annat sätt visar sig olämplig att fullgöra uppgiften, eller

2. de förutsättningar som gällde när beslutet meddelades i något väsentligt avseende inte längre föreligger.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2013.

3 Ärendet och dess beredning

Av 1 kap. 4 § andra stycket förordningen (2011:1533) om behörigheter för sjöpersonal framgår att Transportstyrelsen får överlämna uppgiften att utfärda certifikat till utbildningsanordnare. Bestämmelsen innebär överlämnande av en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning. Bestämmelsen saknar sådant lagstöd som krävs enligt 12 kap. 4 § regeeringsformen.

Inom Näringsdepartementet utarbetades under hösten 2012 promemorian Ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364) – överlåtelse av uppgiften att utfärda certifikat (dnr N2012/4423/RS). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Under remissbehandlingen upptäcktes ett sakfel i promemorian varför promemorian försågs med vissa nya skrivningar och lagförslaget arbetades om. En sammanfattning av den omarbetade promemorian finns i *bilaga 4*. Den omarbetade promemorians lagförslag finns i *bilaga 5*. Den omarbetade promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*.

En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Näringsdepartementet (dnr N2012/4423/RS).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 november 2012 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 7*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 8*. Regeringens lagförslag har utformats i enlighet med vad Lagrådet förorddat. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 5 och författningskommentaren.

4 Bakgrund

4.1 STCW-konventionen

Konventionen om normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakt-hållning (The International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, förkortad STCW-konventionen) antogs år 1978 inom ramen för den internationella sjöfartsorganisationen IMO (International Maritime Organisation). Sverige ratificerade konventionen 1981 (prop. 1980/81:29, bet. 1980/81:TU5, rskr. 1980/81:40). Konventionen trädde i kraft 1984 och reviderades 1995.

Ytterligare ett stort revideringsarbete skedde under 2010. Arbetet med revideringen avslutades med att omfattande ändringar i konventionen antogs vid en diplomatkonferens i Manila, Filippinerna, sommaren 2010. Denna revision föranledde för svensk del ändringar i lagen (1998:958) om vilotid för sjömän. Ändringarna i konventionen godkändes och

ändringarna i svensk rätt antogs av riksdagen 2011 (prop. 2010/11:117, Prop. 2012/13:49 bet. 2010/11:TU26, rskr. 2010/11:283).

Syftet med konventionen är att främja säkerheten för liv och egendom till sjöss samt skyddet av den marina miljön genom att upprätta internationella normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning. Konventionen har sedan den trädde i kraft utgjort grunden för i stort sett all utbildning som bedrivs för sjöfolk.

Huvuddelen av konventionen innehåller bestämmelser om sjömäns utbildning och behörighet samt hur sjömännen ska certifieras. En behörighet ger en innehavare rätt att tjänstgöra ombord i en viss befattning. Behörighetsreglerna i konventionen innefattar både krav på utbildning och praktisk tjänstgöring på fartyg.

Den som, utöver sin befattning, tilldelas ett särskilt ansvar över en viss funktion ombord ska också vara certifierad för denna funktion. Till exempel krävs att den som ska ansvara för sjukvården eller som innehar andra uppgifter utöver sin tillträdde befattning ombord innehar ett certifikat som visar att han eller hon är utbildad för uppgiften.

Konventionen innehåller också bestämmelser om vakthållningen ombord på fartygen.

STCW-konventionen är införlivad i EU-rätten genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/106/EG av den 19 november 2008 om minimikrav på utbildning för sjöfolk. EU-kommissionen har lagt fram ett förslag till revidering av det nämnda direktivet, förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/106/EG om minimikrav på utbildning för sjöfolk (KOM(2011) 555 slutlig), i syfte att införliva de ändringar som infördes i STCW-konventionen efter konferensen i Manila.

4.2 Svensk rätt

I Sverige är STCW-konventionen i sin nuvarande lydelse genomförd framför allt i fartygssäkerhetslagen (2003:364), fartygssäkerhetsförordningen (2003:438), förordningen (2011:1533) om behörigheter för sjöpersonal, Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2011:116) om utbildning och behörigheter för sjöpersonal samt Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2010:102) om bemanning.

Förordningen om behörigheter för sjöpersonal gäller behörigheter, certifikat och övriga intyg för sjöpersonal. I förordningen finns bl.a. bestämmelser om de praktiska och teoretiska kunskaper som krävs för en viss behörighet eller för att ett visst certifikat ska kunna utfärdas. Förordningen baserar sig på STCW-konventionen men innehåller också en del nationella bestämmelser.

Enligt 1 kap. 4 § förordningen om behörigheter för sjöpersonal är det Transportstyrelsen som prövar om behörighetsvillkor för olika befattningar är uppfyllda och efter ansökan utfärdar behörighetsbevis eller certifikat. Transportstyrelsen får enligt 1 kap. 4 § andra stycket överlämna uppgiften att utfärda certifikat till utbildningsanordnare. Dessa certifikat kan vara sådana certifikat som avses i STCW-konventionen men också certifikat som är en följd av våra nationella bestämmelser.

Exempel på nationella bestämmelser om certifikat är certifikat för s.k. snabba fartyg och certifikat om säkerhetsutbildning för fiskare. Förordningen innehåller också bestämmelser om olika certifikat, om vilka utbildningar som ska genomgå och om de kvalifikationer som ska innehas för att få ett visst certifikat (4 kap.).

Ett certifikat är en särskild handling som gäller tills vidare enligt 4 kap. 16 §. Det ska medföras i original ombord på det fartyg där innehavaren tjänstgör och på begäran visas upp för myndigheter. Transportstyrelsen får meddela föreskrifter om att certifikat ska gälla för en begränsad tid.

All verksamhet som gäller utbildning, kompetensbedömning, certifiering, intyg om erkännande och förnyad giltighet ska, enligt 1 kap. 13 § förordningen, som huvudregel övervakas genom ett system för kvalitetsnormer. Denna huvudregel om övervakning genom ett system för kvalitetsnormer gäller dock inte för utbildning av ombordanställd sjöpersonal i grundläggande säkerhet, passagerarsäkerhet, lastsäkerhet och skrovintegritet om rederiet har en godkänd säkerhetsorganisation där utbildningsrutinerna finns dokumenterade och om fartyget uteslutande trafikerar inre fart. Transportstyrelsen får meddela föreskrifter om systemet för kvalitetssäkring samt om utbildning av ombordanställd personal i de fall som det, enligt vad som framgår ovan, inte finns något krav på övervakning genom ett system för kvalitetsnormer.

Transportstyrelsen får vidare meddela föreskrifter om rätt att tillgodoräkna viss tjänstgöring eller utbildning, föreskrifter som behövs för verkställigheten av förordningen och föreskrifter om särskilda behörigheter för personal som enbart tjänstgör på fiskefartyg, traditionsfartyg eller fartyg som enbart används i inre fart (1 kap. 9–11 §§).

I Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2011:116) om utbildning och behörigheter för sjöpersonal finns bl.a. regler om krav på olika utbildningars innehåll, krav på utbildningsanordnare och bestämmelser om systemet för kvalitetsnormer.

4.3 Transportstyrelsens roll

Transportstyrelsen anordnar inte själv utbildningar, men godkänner utbildningsanordnare och utbildningar samt kontrollerar fortlöpande att dessa uppfyller internationella krav och standarder. Vidare har Transportstyrelsen rätt att meddela föreskrifter enligt förordningen om behörigheter för sjöpersonal.

Enligt förordningen om behörigheter för sjöpersonal får Transportstyrelsen också överlämna uppgiften att utfärda certifikat till utbildningsanordnare som efter Transportstyrelsens kontroll och godkännande står för utbildningen av sjömän.

4.4 Utbildningsanordnare och rutiner för godkännande av utbildningsanordnare

I Sverige finns det för närvarande två högskolor, ett tiotal gymnasieskolor och ca 15 enskilda (privata) aktörer som är kontrollerade och godkända av Transportstyrelsen för att utbilda sjöpersonal.

Transportstyrelsen har utarbetat arbetsrutiner för godkännande av utbildningar och utbildningsanordnare. Dessa rutiner innebär i allt väsentligt följande.

En ansökan om att få tillhandahålla en utbildning ska innehålla

- en beskrivning av ett fungerande kvalitetssystem (om ansökan gäller godkännande av ny utbildningssamordnare),
- en detaljerad beskrivning av vad kursen avser att leda till och varför den tagits fram,
- en detaljerad kursplan, kursens omfattning och de olika delmomenten angivna i antal timmar,
- uppgift om var kursen ska bedrivas och kompetens hos utbildarna i de olika utbildningsmomenten, och
- uppgift om vilka tekniska hjälpmedel som kommer att användas.

Om ansökan inte är komplett ges sökanden tillfälle att komma in med komplettering avseende de saknade uppgifterna eller handlingarna. När ansökan är komplett går materialet igenom för en bedömning av om det finns förutsättningar för en ny utbildning alternativt en ny utbildningsanordnare. Vid ansökan om ny utbildning kontrolleras då bl.a. att sökanden har ett av Transportstyrelsen godkänt kvalitetssystem. Om ansökan avser en ny utbildningsanordnare måste sökanden sända in en kvalitetshandbok, som ska vara utformad på visst av Transportstyrelsen föreskrivet sätt, för godkännande. Bedöms utbildningen ha allvarliga brister som inte kan rättas till ska ansökan avslås. Om det bedöms att det finns förutsättningar för en ny utbildning, ska utbildningsanordnaren hålla en provkurs för den aktuella utbildningen.

Vid tillfället för provkursen ska minst en representant från Transportstyrelsen delta. I anslutning till provkursen delger Transportstyrelsen utbildningsanordnaren sina kommentarer om kursen. Kommentarer ska omfatta t.ex. synpunkter på innehåll, omfattning och lärarens förmåga att utbilda. Dessa kommentarer arbetas sedan in på lämpligt sätt i kursen, i samarbete mellan Transportstyrelsen och utbildningsanordnaren. Om oklarheter uppstår eller kvarstår efter provkursen får utbildaren tillfälle att arrangera en ny provkurs. Om det under provkursen uppdagas allvarliga brister som inte bedöms kunna rättas till ska ansökan avslås. I annat fall ska Transportstyrelsen fatta beslut om godkännande av ny utbildning eller ny utbildningsanordnare. Beslutet ska fastställa kursplanen som i detalj ska beskriva hur kursen är upplagd.

Efter godkännandet ska den nya utbildningen arbetas in i utbildningsanordnarens kvalitetssystem. Transportstyrelsen och utbildningsanordnaren ska tillsammans ta fram mallar för intyg, certifikat och utbildningsbevis.

Senast ett år efter godkännandet av en ny utbildningsanordnare gör Transportstyrelsen en revision av utbildningsanordnaren. När det gäller

5 Överväganden och förslag

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får överlämna till fysiska eller juridiska personer att utfärda certifikat om utbildning av sjöpersonal. Ett sådant beslut om överlämnande får återkallas, om utfärdaren utfärdar certifikat i strid med gällande föreskrifter eller på annat sätt visar sig olämplig att fullgöra uppgiften. Ett beslut om överlämnande får vidare återkallas om de förutsättningar som gällde när beslutet meddelades i något väsentligt avseende inte längre föreligger. Fartygssäkerhetslagen ska innehålla en definition av vad som avses med certifikat om utbildning av sjöpersonal. Lagändringarna träder i kraft den 1 april 2013.

Promemoriornas förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I båda promemoriorna har det föreslagits att återkallelse av ett beslut om överlämnande ska få ske endast om utfärdaren utfärdar certifikat i strid med gällande föreskrifter eller på annat sätt visar sig olämplig att fullgöra uppgiften. Promemoriorna har vidare föreslagit att lagändringen ska träda i kraft den 1 mars 2013.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran. *Transportstyrelsen* anser dock i fråga om återkallelse av beslut om överlämnande, att förslaget bör kompletteras. Det kan finnas andra omständigheter än de uppräknade som gör att Transportstyrelsen vill kunna återkalla överlämnandet.

Skälen för regeringens förslag: Det finns en bestämmelse i förordningen (2011:1533) om behörigheter för sjöpersonal som anger att Transportstyrelsen får överlämna till den som anordnar utbildning för sjöpersonal att utfärda certifikat. Denna ordning, som har funnits sedan 1998 och tillämpats sedan dess, får anses väl beprövad, säker och effektiv. Transportstyrelsen kontrollerar och godkänner utbildningsanordnare och utbildningar för sjöfolk i enlighet med rutiner och bestämmelser (se avsnitt 4.4). Den som får Transportstyrelsens godkännande att arrangera en utbildning för sjöfolk måste till exempel ha ett fungerande kvalitetssystem.

De regler som är aktuella i sammanhanget finns i förordning och i myndighetsföreskrifter. Ordningen är en följd av Sveriges åtaganden enligt STCW-konventionen och av de nationella regler för utbildning och certifiering av sjöpersonal som Sverige har. Det finns alltså en väl fungerande och ändamålsenlig reglering om hur sjöpersonal ska utbildas, bli behörig och få certifikat samt om vem som ska få utbilda sjöpersonalen, ge den behörighet och utfärda certifikat till den. Det framstår som lämpligt att låta den ordning som hittills har tillämpats fortsätta att gälla.

Utfärdande av aktuella certifikat är att se som en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning, eftersom certifikatet utgör en förutsättning för att en enskild sjöman ska få ha en viss funktion och ett visst

ansvar ombord. Enligt 12 kap. 4 § andra stycket regeringsformen får överlämnande av en sådan uppgift ske endast med stöd av lag. Eftersom det har uppmärksammats att sådant lagstöd för närvarande saknas bör det i fartygssäkerhetslagen (2003:364) föras in en bestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till utbildningsanordnare – fysiska eller juridiska personer – att utfärda certifikat om utbildning av sjöpersonal, dvs. utfärdande av certifikat till sjöpersonal som har genomgått godkänd och föreskriven utbildning.

Ett beslut om överlämnande bör naturligtvis kunna återkallas om certifikat utfärdas i strid mot gällande föreskrifter eller om den fysiska eller juridiska person som har anförtrotts uppgiften på annat sätt visar sig olämplig att fullgöra denna. *Transportstyrelsen* har framfört att det kan finnas andra omständigheter än de angivna som gör att myndigheten vill kunna återkalla ett överlämnande. Det är, menar regeringen, inte otänkbart att det skulle kunna inträffa att man upptäcker en brist i systemet som sådant, utan att en enskild utbildningsanordnare har misskött sig. Det kan vara så att det upptäcks allvarliga brister i samband med den aktuella verksamheten eller systemet för utbildningsanordnare och utfärdande av certifikat. Vidare kan det komma nya internationella regler som komplicerar ett överlämnande eller på något annat sätt gör det tveksamt. Det kan således vara fråga om att omständigheter som inte har med utfärdaren (utbildningsanordnaren) att göra medför att ett beslut om överlämnande bör återkallas. Regeringen delar därför *Transportstyrelsens* åsikt att det bör införas ytterligare en möjlighet att återkalla ett beslut om överlämnande.

I lagrådsremissen föreslogs – beträffande denna ytterligare möjlighet att återkalla – att återkallelse ska få ske om de förutsättningar som gällde när beslutet meddelades inte längre föreligger. Vidare anfördes i lagrådsremissen, att utgångspunkten måste vara att denna möjlighet till återkallelse tillämpas endast i undantagsfall. *Lagrådet* har föreslagit att lagtexten justeras något för att bättre belysa att denna möjlighet att återkalla ett beslut om överlämnande ska vara begränsad och inte bör användas vid smärre brister, i vart fall inte utan att utbildningsanordnaren fått tillfälle att rätta till dem. På grund av vad *Lagrådet* har anfört finner regeringen att den föreslagna bestämmelsen bör justeras.

Ett beslut om återkallelse får, enligt 9 kap. 3 § fartygssäkerhetslagen, överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Enligt *Lagrådet* bör det i 1 kap. 4 § fartygssäkerhetslagen införas en definition av de certifikat som avses i lagrådsremissens lagförslag. Regeringen instämmer i detta.

Lagändringarna bör träda i kraft den 1 april 2013.

6 Konsekvenser

Förslaget innebär att det ges uttryckligt stöd i lag för en ordning som redan tillämpas. Lagförslaget och sammanhängande regelverk motiveras av skydds- och säkerhetsskäl samt, ytterst, av Sveriges internationella åtaganden.

De som närmast berörs av ändringen är Transportstyrelsen, godkända utbildningsanordnare, enskilda som genomgår utbildningar för sjöpersonal för att erhålla ett visst certifikat, samt de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Transportstyrelsen, utbildningsanordnarna och de enskilda personer som genomgår utbildningar bedöms inte drabbas av några konsekvenser genom förslaget.

Förslaget kan komma att innebära en marginell ökning av antalet mål i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Kostnaderna för denna ökning bedöms dock kunna hanteras inom befintliga ramar.

Förslaget bedöms inte få några ekonomiska konsekvenser eller ha någon betydelse för kommuner, landsting eller andra företag än sådana som är godkända utbildningsanordnare.

Förslaget har inga miljökonsekvenser. Förslaget är förenligt med Sveriges åtaganden på grund av EU-medlemskapet.

Förslaget till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

1 kap. 4 §

En ny åttonde punkt införs i paragrafen. Certifikat om utbildning av sjöpersonal definieras som ett bevis om att en person har uppfyllt föreskrivna krav för viss funktion eller viss befattning ombord på fartyg.

Definitionen har införts efter synpunkter från *Lagrådet*.

7 kap. 3 a §

Paragrafen är ny.

Enligt *första stycket* får uppgiften att utfärda certifikat om utbildning av sjöpersonal överlåtas till en eller flera fysiska eller juridiska personer. Avsikten är att sådana utbildningsanordnare som har godkänts av Transportstyrelsen för att arrangera utbildningar för sjöpersonal ska kunna ges möjlighet att utfärda certifikat till de enskilda personer som hos utbildningsanordnaren genomgått sådan utbildning som berättigar till visst certifikat.

I *andra stycket* anges i första punkten att ett beslut om överlämnande får återkallas om det skulle visa sig att den som utfärdar certifikat inte följer gällande regelverk, eller på annat sätt visar sig vara olämplig för uppgiften. Återkallelse enligt första punkten bör endast tillgripas vid mer allvarliga eller upprepade försummelse från utbildningsanordnaren.

Av den andra punkten följer att ett återkallande vidare får ske om de förutsättningar som gällde när beslutet meddelades i något väsentligt avseende inte längre föreligger. Det kan visa sig att systemet som sådant inte fungerar bra, utan att en enskild utbildningsanordnare har misskött sig. Det kan vara så att det upptäcks tidigare inte uppmärksammade allvarliga brister i samband med verksamheten eller systemet för utbildningsanordnare och utfärdande av certifikat. Vidare kan det komma nya internationella regler som komplicerar ett överlämnande eller på något annat sätt gör det tveksamt. Det kan således vara fråga om omständigheter som inte direkt har med utfärdaren (utbildningsanordnaren) att göra. Möjligheten till återkallelse enligt andra punkten bör alltså tillämpas endast i undantagsfall.

När det gäller möjligheten att överlämna uppgiften att utfärda certifikat torde det inte vara möjligt att överlåta sådana förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning till en utländsk fysisk person i utlandet (se prop. 2008/09:175 s. 54).

Ett beslut om återkallelse får enligt 9 kap. 3 § överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Sammanfattning av promemorian Ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364) – överlåtelse av uppgiften att utfärda certifikat (version 1)

Konventionen om normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakt-hållning (The international Convention om Standards of Training, Certification and Watchkeeping fore Seafarers, 1978, förkortad STCW-konventionen) reglerar huvudsakligen utbildnings-, behörighets- och certifieringsbestämmelser för olika kategorier av personal på fartyg. I Sverige är det Transportstyrelsen som godkänner utbildare och utbildningar för sjöfolk enligt konventionen. Den som får Transportstyrelsens godkännande att arrangera utbildningar för sjöfolk måste, för att bli godkänd, bland annat ha ett av Transportstyrelsen föreskrivet system för kvalitetsnormer. Transportstyrelsen har också som uppgift att pröva om behörighetsvillkor för olika befattningar är uppfyllda, samt utfärda, efter ansökan från enskild sjöman, behörighetsbevis och certifikat. Transportstyrelsen får dock överlämna uppgiften att utfärda certifikat till av Transportstyrelsen godkända utbildningsanordnare (som står för utbildningen av sjömän). Denna ordning har tillämpats sedan 1998. Ett utfärdande av certifikat utgör en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning. En sådan förvaltningsuppgift måste, om den överlämnas till andra juridiska personer än kommuner, eller åt enskilda individer, ha stöd i lag enligt 12 kap. 4 § regeringsformen. I denna promemoria föreslås att ett sådant lagstöd skapas genom en ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364). Ändringen föreslås träda i kraft den 1 mars 2013.

Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Härigenom föreskrivs att det i fartygssäkerhetslagen (2003:364) ska införas en ny paragraf, 7 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

3 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till fysiska eller juridiska personer att utfärda sådana certifikat som avses i 1978 års internationella konvention angående normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakt-hållning, enligt gällande lydelse.

Ett beslut om överlämnande enligt första stycket får återkallas, om utfärdaren utfärdar certifikat i strid med gällande föreskrifter eller på annat sätt visar sig olämplig att fullgöra uppgiften.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2013.

Förteckning över remissinstanserna (version 1)

Förvaltningsrätten i Stockholm, Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Statens skolverk, Transportstyrelsen, Sjöbefälsföreningen och Sjöbefälsföreningen-O, Seko Sjöfolk, Sveriges Redareförening, Skärgårdsredarna, Sjöfartshögskolan, Chalmers tekniska högskola, Marina läroverket Danderyd, Scandinavian Safety Training Center och Öckerö Maritime Center.

Sammanfattning av promemorian Ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364) – överlåtelse av uppgiften att utfärda certifikat (version 2)

Prop. 2012/13:49
Bilaga 4

Sverige har såväl nationella bestämmelser som bestämmelser vilka bygger på internationella konventioner om utbildning, behörighet och certifiering av sjömän. Den internationella konvention som behandlar utbildnings-, behörighets- och certifieringsbestämmelser för olika kategorier av personal på fartyg är konventionen om normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning (The international Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, förkortad STCW-konventionen). I Sverige är det Transportstyrelsen som godkänner utbildare och utbildningar för sjöfolk enligt konventionen. Den som får Transportstyrelsens godkännande att arrangera utbildningar för sjöfolk måste, för att bli godkänd, bland annat ha ett av Transportstyrelsen föreskrivet system för kvalitetsnormer. Transportstyrelsen har också som uppgift att pröva om behörighetsvillkor för olika befattningar är uppfyllda, samt utfärda, efter ansökan från enskild sjöman, behörighetsbevis och certifikat.

Transportstyrelsen får dock överlämna uppgiften att utfärda certifikat till av Transportstyrelsen godkända utbildningsanordnare (som står för utbildningen av sjömän). Detta gäller således både certifikat enligt STCW och certifikat enligt nationella bestämmelser. Ett utfärdande av certifikat utgör en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning. En sådan förvaltningsuppgift måste, om den överlämnas till andra juridiska personer än kommuner, eller åt enskilda individer, ha stöd i lag enligt 12 kap. 4 § regeringsformen. I denna promemoria föreslås att ett sådant lagstöd skapas genom en ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364). Ändringen föreslås träda i kraft den 1 mars 2013.

Promemorians lagförslag (version 2)

Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Härigenom föreskrivs att det i fartygssäkerhetslagen (2003:364) ska införas en ny paragraf, 7 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

3 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till fysiska eller juridiska personer att utfärda certifikat om utbildning av sjöpersonal.

Ett beslut om överlämnande enligt första stycket får återkallas, om utfärdaren utfärdar certifikat i strid med gällande föreskrifter eller på annat sätt visar sig olämplig att fullgöra uppgiften.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2013.

Förteckning över remissinstanserna (version 2)

Prop. 2012/13:49
Bilaga 6

Förvaltningsrätten i Stockholm, Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Statens skolverk, Transportstyrelsen, Sjöbefälsföreningen och Sjöbefälsföreningen-O, Seko Sjöfolk, Sveriges Redareförening, Skärgårdsredarna, Sjöfartshögskolan, Chalmers tekniska högskola, Marina läroverket Danderyd, Scandinavian Safety Training Center och Öckerö Maritime Center.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Härigenom föreskrivs att det i fartygssäkerhetslagen (2003:364) ska införas en ny paragraf, 7 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

3 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till fysiska eller juridiska personer att utfärda certifikat om utbildning av sjöpersonal.

Ett beslut om överlämnande enligt första stycket får återkallas, om:

1. utfärdaren utfärdar certifikat i strid med gällande föreskrifter eller på annat sätt visar sig olämplig att fullgöra uppgiften, eller

2. de förutsättningar som gällde när beslutet meddelades inte längre föreligger.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2013.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2012-11-21

Närvarande: F.d. justitierådet Leif Thorsson samt justitieråden Per Virdesten och Margit Knutsson.

Ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364) – överlåtelse av uppgiften att utfärda certifikat

Enligt en lagrådsremiss den 15 november 2012 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Elisabet Petersson.

Förslaget föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Genom förslaget införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att till enskilda överlämna att utfärda certifikat om utbildning av sjöpersonal. I 1 kap. 4 § fartygssäkerhetslagen finns definitioner av certifikat. Dessa tar emellertid sikte på egenskaper hos fartyg. De certifikat som avses med det föreliggande förslaget gäller i stället sjöpersonal som utöver sin befattning har tilldelats ett särskilt ansvar för en viss funktion ombord och ska vara certifierade för den funktionen. Certifikaten regleras i 4 kap. förordningen (2011:1533) om behörigheter för sjöpersonal. En definition av dessa certifikat – som alltså i fartygssäkerhetslagen berörs endast i den nu föreslagna paragrafen – bör införas i 1 kap. 4 §.

Enligt den föreslagna paragrafen andra stycket 2 får ett beslut om överlämnande återkallas om de förutsättningar som gällde när beslutet meddelades inte längre föreligger. Av författningskommentaren framgår att avsikten är att denna möjlighet till återkallelse bör tillämpas endast i undantagsfall.

Vad som åsyftas med skrivningen i författningskommentaren är inte klart. Den kan uppfattas som ett uttryck för att de situationer som avses torde vara mer sällan förekommande. Men den kan även tolkas på så sätt att det ska vara fråga om mer väsentliga brister i förutsättningarna. Med tanke på åtgärdens ingripande karaktär utgår Lagrådet från att återkallelse inte ska tillgripas vid smärre brister, i vart fall inte utan att utbildningsanordnaren först fått tillfälle att rätta till dem. Detta bör för övrigt gälla även i fall som avses i styckets första punkt.

Att möjligheten att återkalla ett beslut om överlämnande skulle vara begränsad på sätt som nyss beskrivits framgår inte av lagtexten. Beroende på vad som är syftet med bestämmelsen skulle man, för att få en bättre överensstämmelse mellan lagtexten och författningskommentaren, t.ex. i lagtexten kunna ange denna inskränkning eller i författningskommentaren använda ett annat uttryckssätt än ”endast i

undantagsfall”. Den aktuella punkten skulle t.ex. kunna ha följande lydelse:

2. de förutsättningar som gällde när beslutet meddelades i något väsentligt avseende inte längre föreligger.

Ett alternativ kan vara att i författningskommentaren byta ut orden ”i undantagsfall” mot förslagsvis ”när förutsättningarna brister i något väsentligt avseende”.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 december 2012.

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Ask, Larsson, Erlandsson, Hägglund, Carlsson, Sabuni, Adelson Liljeroth, Björling, Ohlsson, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag, Ek, Löf, Enström.

Föredragande: statsrådet Elmsäter-Svärd.

Regeringen beslutar proposition 2012/13:49 Ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364) – överlåtelse av uppgiften att utfärda certifikat.